

ΒΗΜΑgazino

No 870 / 25 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΜΑΪΚΛ ΟΝΤΑΤΖΕ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΤΟΥ
«ΑΓΓΛΟΥ ΑΣΘΕΝΗ»
ΞΕΤΥΛΙΓΕΙ
ΤΟ ΝΗΜΑ ΤΗΣ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΖΩΗΣ ΤΟΥ

ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 80

τηλ: 2113657000, email: vimagazino@dolnet.gr, σελ: 1,3,16-21, επιφάνεια: 394685

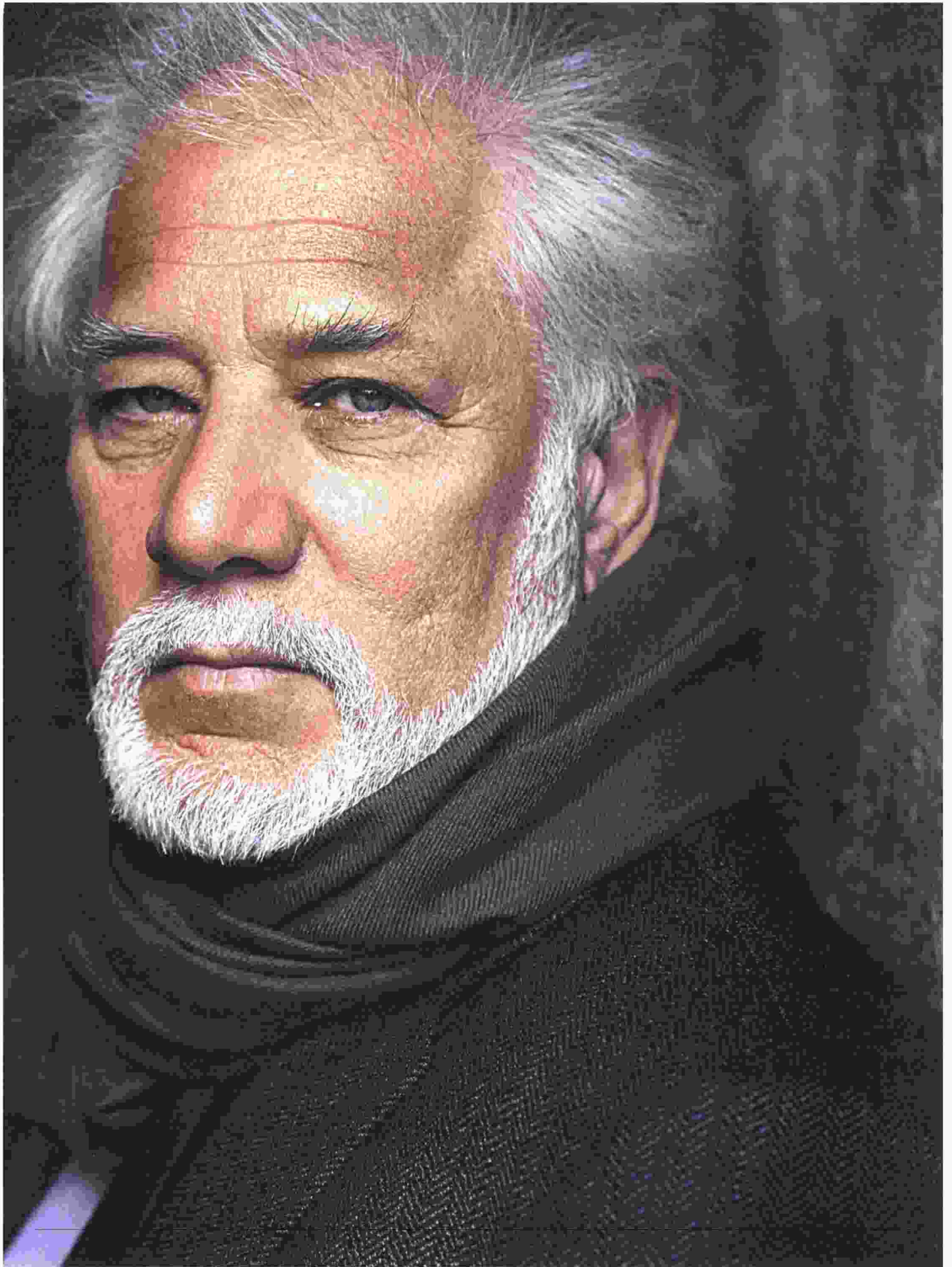
ΕΞΟΦΥΛΛΟ

Αγγλος υγιής. Ο βραβευμένος με Μπούκερ συγγραφέας του «Αγγλου ασθενή» Μάικλ Οντάατσε επισκέφθηκε τη χώρα μας και μίλησε για το νέο μυθιστόρημά του, «Το τραπέζι της γάτας», που κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη, ενώ δεν παρέλειψε να αναφερθεί στη βαθιά αγάπη του για την ποίηση και τη μουσική. σελ. 16

Ο βραβευμένος με Μπούκερ συγγραφέας του «Αγγλου ασθενή» μιλάει για τα παιδικά του χρόνια στη Σρι Λάνκα των 50s που τροφοδότησαν το νέο βιβλίο του «Το τραπέζι της γάτας».

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ ΣΤΗ *Μαριόνα Ασιραπέλλου*
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ *Jeff Nolte*

Μάικλ Οντάατζε «Δεν θα μπορούσα να επαναλάβω τον “Αγγλο ασθενή”»

ΒΗΜΑGΑΖΙΝΟ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 80

τηλ:2113657000, email:vimagazino@dolnet.gr, σελ:1,3,16-21, επιφάνεια:394685

→ ΜΑΪΚΛ ΟΝΤΑΤΖΕ

Υπό μία έννοια, ο Μάικλ Οντάτζε έχει γράψει το «τέλειο» βιβλίο. Τουλάχιστον αυτή ήταν, τρόπον τινά, η ετυμολογία της κριτικής επιτροπής για το Μπρούκερ του 1992. Ενδέχεται να είναι μάλιστα ένα από τα δημοφιλή βραβευμένα βιβλία, καθώς ο «Αγγλος ασθενής» του όχι μόνο έγινε ταινία από τον Αντονι Μινγκέλα αλλά κέρδισε και το Οσκαρ καλύτερης ταινίας. Έχει περάσει καιρός, όμως απ' ό,τι φαίνεται ο τίτλος του συγκεκριμένου μυθιστορήματος θα επισκιάζει το υπόλοιπο πλούσιο έργο του συγγραφέα. Η τρομακτική επιτυχία ενός βιβλίου, η ευχή και η κατάρα στην καριέρα ενός λογοτέχνη. «Αισθάνομαι ότι το έγραψε ένας διαφορετικός άνθρωπος, δηλαδή εγώ αλλά σε μια διαφορετική εποχή»

λέει σήμερα στο ΒΗΜΑgazino. «Δεν θα μπορούσα ποτέ να το επαναλάβω ακόμη και αν το επιθυμούσα. Το πιο σημαντικό είναι ότι μου επέτρεψε να γράψω αυτά που ήθελα στο επόμενο βιβλίο μου. Ποτέ δεν προσπάθησα να επαναπαυθώ στις δάφνες του και να γράψω κάτι συναφές ή να επαναλάβω μια παρόμοια επιτυχία. Με απελευθέρωσε, δεν με περιόρισε ποτέ. Έχω αισθανθεί τυχερός που και τα υπόλοιπα βιβλία ήταν ενδιαφέροντα. Ένας συγγραφέας θέλει να έχει μια καριέρα και όχι μια μεμονωμένη επιτυχία».

Πού να φανταζόταν τις καριέρες και τις επιτυχίες όταν διάβαζε τις πρώτες ιστορίες στη ζωή του, τους ελληνικούς μύθους, τον Ομηρο και τους τραγικούς. «Με επηρέασαν βαθύτατα» θα δηλώσει με θέρμη ο Οντάτζε.

Το υποψιάζεται όποιος έχει διαβάσει κάποιο από τα έξι μυθιστορήματά του, γιατί εκεί που η φαντασία συναντά την πραγματικότητα και ο αναγνώστης στέκεται διστακτικός και μετέωρος στο μεταίχμιακό όριο τους βρισκόταν ανέκαθεν ο φυσικός χώρος του. Θα είχε άραγε λόγο να γράψει ένα αυτοβιογραφικό βιβλίο;

«**Δ**εν είναι μέσα στα ενδιαφέροντά μου να ξοδέψω χρόνια για να δουλέψω ένα βιβλίο γνωρίζοντας εκ των προτέρων τι έχει συμβεί ή τι πρόκειται να συμβεί στον κεντρικό χαρακτήρα, ο οποίος θα είμαι εγώ. Μου αρέσει πολύ να επινοώ πράγματα» θα πει στο ΒΗΜΑgazino. Ωστόσο, μετά τη συγγραφή του τελευταίου

Ο «Αγγλος ασθενής» του Μάικλ Οντάτζε κυκλοφόρησε το 1992 (στα ελληνικά, από τις εκδόσεις Καστανιώτη), απέσπασε το Μπρούκερ και γνώρισε δεύτερο θρίαμβο το 1996, όταν μεταφέρθηκε στη μεγάλη οθόνη από τον Αντονι Μινγκέλα με πρωταγωνιστή τον Ρέιφ Φάινς.

ΒΗΜΑGΑΖΙΝΟ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 80

τηλ:2113657000, email:vimagazino@dolnet.gr, σελ:1,3,16-21, επιφάνεια:394685

του μυθιστορήματος, «Το τραπέζι της γάτας» (εκδόσεις Πατάκη), για την παρουσίαση του οποίου επισκέφθηκε πριν από λίγες ημέρες την Ελλάδα, αδυνατεί να πείσει τους αναγνώστες του ότι δεν έκανε ακριβώς αυτό, ότι το βιβλίο του δεν χρησιμοποιεί τους χρωματισμούς και τη σκηνογραφία της αυτοβιογραφίας και του χρονικού. Ακόμη και όταν (ή ακριβώς επειδή) ο ίδιος διατείνεται μέσα από ένα εισαγωγικό σημείωμα ότι οι περιπέτειες του ενδεκάχρονου ήρωά του από το Κολόμπο της Σρι Λάνκα, ο οποίος επιβιβάζεται σε ένα υπερωκεάνιο με προορισμό την Αγγλία στις αρχές της δεκαετίας του '50, δεν αποτελούν την εντυπωσιακή καταγραφή του δικού του αντιστοιχικού βιώματος. Όταν δηλαδή στην ίδια ακριβώς ηλικία και την ίδια εποχή, στη

μέση δεκαετία του αιώνα που βίωνε τη μετανάστευση ως «την πιο καθοριστική εμπειρία» σύμφωνα με τον Γκίντερ Γκρας, ο γεννημένος το 1943 στη Σρι Λάνκα Μάικλ Ονιάαττε αναχωρούσε με μια μικρή βαλίτσα η οποία περιείχε «ένα άδειο τετράδιο γυμνασμάτων, ένα μολύβι, μια ξύστρα και έναν ξεπατικωμένο παγκόσμιο χάρτη» και ανέβαινε σε ένα υπερωκεάνιο ενώ σκεφτόταν με αγωνία πώς θα μάθαινε για την άφιξη του η μητέρα του η οποία βρισκόταν ήδη εκεί.

«**A**υτό που μπορώ να σας πω είναι ότι ο συγγραφέας επιθυμεί πάντα να τον πιστεύουν οι αναγνώστες του. Είναι απαραίτητο να φέρεις τον αναγνώστη πιο κοντά στην ιστο-

ρία σου, περίπου να τον κάνεις να πιστέψει ότι είναι και αυτός συμμετέχων» διευκρινίζει. «Τώρα, από τη στιγμή που είχα κάνει και εγώ ένα παρόμοιο ταξίδι όταν ήμουν 11 ετών, από το Κολόμπο στην Αγγλία, είχα μια αυθεντική δομή και μια πλοκή έτοιμες να με περιμένουν. Οπότε από εκεί και πέρα μπορούσα να αυτοσχεδιάσω και να δραματοποιήσω τα πράγματα – να προσθέσω επικίνδυνες καταγίδες, εκκεντρικούς χαρακτήρες, να επινοήσω συναρπαστικούς και περιπετειώδεις φίλους, όπως τον Κάσιους, για να μου κάνουν παρέα. Ενώ η αλήθεια είναι ότι δεν θυμάμαι ποιοι ήταν οι φίλοι μου στο ταξίδι, ή αν έστω είχα κάποιους. Υπήρξε ένα ντροπαλό αγόρι. Οπότε επέτρεψα στον εαυτό μου να χρησιμοποιήσει την τέχνη της μυθοπλασίας και αυτό φυσικά κατέστησε τη συγγραφή της μνήμης εκείνου του ταξιδιού πολύ πιο ευχάριστη. Υπό μία έννοια, μπορώ να μάθω περισσότερα για τον εαυτό μου γράφοντας μυθοπλασία γιατί έχω διαπιστώσει ότι πολλές παραδοξότητες αναδύονται από το υποσυνείδητο. Όμως, κακά τα ψέματα, από τη στιγμή που επιλέγεις να βάλεις μαζί δύο προτάσεις από μια εμπειρία που έχει συμβεί σε μια δεδομένη χρονική στιγμή δημιουργείς μυθοπλασία μόνο και μόνο κάνοντας αυτήν την επιλογή. Ακόμη και τα πιο σπουδαία αυτοβιογραφικά βιβλία όπως το «Stop-Time» του Φρανκ Κορνόι ή «Το βιβλίο του Τζον» της Ελένης Σικελιανός εμπεριέχουν την τέχνη της μυθοπλασίας χάρη στην οποία τα διαβάζεις με μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Να πω τελικά, όμως, ότι πολλές από τις πτυχές του ταξιδιού βασίστηκαν στο αγόρι που μπορεί να υπήρξε ή που θα μπορούσα να είχα υπάρξει».

Ζωή σαν μυθιστόρημα

Το αγόρι έγινε τελικά ένας «μπιάσταρδος», όπως θα δήλωνε χρόνια αργότερα σε μια συνέντευξή του. «Μπιάσταρδος όσον αφορά τον τόπο, τη φυλή ή την κουλτούρα». Υπήρξε μια εποχή που η οικογένειά του, ένα συνονθύλευμα από Ολλανδούς, Σιγκαλέζους και Ταμίλ, ήταν από τις πιο επιφανείς της γενετήρας του, Κολόμπο. Ο συνδετικός κρίκος, μάλιστα, των μελών της ήταν «η κοινωνική τους θέση και το κουτομπολιό» όπως και οι αγώνες κροκέ, οι ιπποδρομίες, ή οι ηδυπαθείς νύχτες βουτηγμένες στον χορό και στο ποτό. Τουλάχιστον στη δεκαετία του '20, όταν η βρετανική αυτοκρατορία δάνειζε ψήγματα του τρόπου ζωής της στους προνομιούχους γηγενείς της τότε Κεϋλάνης. Ο Μάικλ Ονιάαττε φοιτούσε σε οικοτροφείο και ζούσε μια →

«Ποτέ δεν προσπάθησα να επαναπαυθώ στις δάφνες του “Αγγλου ασθενή” και να γράψω κάτι συναφές ή να επαναλάβω μια παρόμοια επιτυχία. Με απελευθέρωσε, δεν με περιόρισε ποτέ»

→ ΜΑΪΚΑ ΟΝΤΑΑΤΖΕ

ανέμελη παιδική ηλικία με τις διαφορετικές εθνοτικές ομάδες της χώρας του να συνυπάρχουν αρμονικά στο θολό background όπου διαδραματιζόταν η ζωή του. Ο αγώνας για την ανεξαρτησία των Ταμίλ, φέρ' ειπείν, θα ξεκινούσε τη δεκαετία του '80, όταν εκείνος θα βρισκόταν πολύ μακριά από την πατρογονική γη. «Στο σχολείο μου φοιτούσαν παιδιά Ταμίλ, Σιγκαλέζοι αλλά και όποιος άλλος το επιθυμούσε. Ο ρατσισμός ήρθε αργότερα, αλλά προφανώς ο σπόρος υπήρχε από όταν ήμουν παιδί. Απλώς εγώ δεν το γνώριζα».

Οι γονείς του είχαν χωρίσει έπειτα από δεκατέσσερα χρόνια γάμου, προτού εκείνος ταξιδέψει με το υπερωκεάνιο για Αγγλία. Στο θλιβερό μεταπολεμικό Λονδίνο όπου είχε φθάσει μετά το πολυήμερο ταξίδι του ήταν ο γιος της μετανάστριας που αγωνιζόταν για να ζήσει τα παιδιά της καθώς ο διψομαλής πατέρας τους πίσω στην πατρίδα αργοπέ-

Το μυθιστόρημα του Οντάατζε
«Το τραπέζι της γάτας» κυκλοφορεί
στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη.

θαινε βουτηγμένοι στο ποτό. Η Αγγλία και ο Μάικλ Οντάατζε δεν ταίριαζαν ποτέ, η πόλη απέπνεε μια ασφυκτική αίσθηση αδιεξόδου και άγονης μονιμότητας. Ευτυχώς μπορούσε και πάλι να μετακινηθεί, να επιλέξει να κάνει μια νέα αρχή. Στα 18 του ακολούθησε τον αδελφό του Κρίστοφερ στο Τορόντο του Καναδά και βρήκε τελικά τον δρόμο του. Με άλλα λόγια, έγινε ένας από τους πιο σημαντικούς λογοτέχνες της χώρας, Officer of the Order of Canada, είσου διάσημος και πολυβραβευμένος με μεγάλες προσωπικότητες της καναδικής λογοτεχνίας, όπως η Μάργκαρετ Ατγουντ ή η Άλις Μονρό.

«**Ε**ίναι προφανές ότι έζησα μια νομαδική ζωή, και υποπτεύομαι ότι και τα βιβλία μου είναι νομαδικού τύπου όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς από τις χώρες στις οποίες έχω τοποθετήσει την πλοκή των μυθιστορημάτων μου. Αναδρομικά, αισθάνομαι

ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΥ

Ρέιφ Φάινς και Κριστίν Σκοτ Τόμας,
το μοιραίο ζευγάρι του «Αγγλου
ασθενή», σε στιγμιότυπο από την
ταινία των εννέα Όσκαρ.

**«Είμαι ένας
καταπιεσμένος μουσικός,
δεν μπορώ να παίξω
ούτε μια νότα, οπότε
προσκαλώ στους
μουσικούς μέσα στα
βιβλία μου. Επειτα,
στη μουσική η αλήθεια
των συναισθημάτων
αποτυπώνεται με
έναν τρόπο που συχνά
υπερβαίνει τις λέξεις»**

τυχερός που αυτό το εύρος εμπειριών με ανάγκαζε να αλλάζω διαρκώς τόπο διαμονής. Προφανώς είμαι διαφορετικός συγγραφέας από τον Μάρκες ή την Άλις Μονρό ή τον Φόκνερ, οι οποίοι παρέμειναν σε έναν τόπο και εντύπωσαν στο τοπίο του και στην ανθρωπογεωγραφία του. Τους ζηλεύω αλλά παράλληλα μου αρέσει που η ζωή μου είχε τόσο ποικιλομορφία». Όπως ακριβώς και η καριέρα του. Δεν είναι ευρέως γνωστό, αλλά κατ' αρχάς έγινε γνωστός ως ποιητής, μάλιστα το πρώτο βιβλίο του κυκλοφόρησε το 1967, πέντε χρόνια αφότου έφθασε στον Καναδά και τρία προτού κερδίσει το πρώτο βραβείο του Governor General's Literary Award, την υψηλότερη λογοτεχνική διάκριση της πατρίδας του. «Η ποίηση είναι το ένα μου χέρι. Δεν έχω καταλάβει ακόμη αν είναι το αριστερό ή το δεξί» θα πει. Είναι διακριτό και στα μυθιστορηματά του. Όπως παραδέχεται και ο ίδιος, η τέχνη του υπαινιγμού, η επιθυμία να μη συμπληρώνει όλες τις ψηφίδες του

μωσαϊκού της πλοκής, ο ρυθμός που δίνει στις ιστορίες, δηλαδή τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των μυθιστορημάτων του έχουν τη ρίζα τους στην ποίησή του. «Η ποίηση και ο πεζός λόγος είναι δύο εντελώς διαφορετικά είδη λογοτεχνίας με τον τρόπο που η τζαζ και η όπερα είναι δύο διαφορετικά είδη μουσικής» θα πει.

Να ένα παράδειγμα που δεν είναι καθόλου τυχαίο. Γιατί η μουσική έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στη ζωή και στο έργο του Οντάιτσε όπως καθίσταται σαφές και με το «Τραπέζι της γάτας» όπου οι αναφορές στη μουσική της εποχής συναγωνίζονται την επέλαση των εκκεντρικών χαρακτήρων. «Η μουσική με έχει επηρεάσει σε τέτοιο βαθμό, μάλιστα, ώστε δεν μπορώ να την ακούω όταν γράφω. Γιατί αν το κάνω χάνω την κριτική μου ικανότητα. Συχνά βρίσκεται μέσα στο κεφάλι μου, σιωπηλά, και μπορεί να οδηγήσει την πλοκή ή τον τρόπο σκέψης μου με τον ρυθμό της

– με την ταχύτητά της ή την ήπια βραδύτητά της ή τον στοχαστικό τόνο της. Είμαι ένας καταπιεσμένος μουσικός, δεν μπορώ να παίξω ούτε μια νότα, οπότε προσκαλώ τους μουσικούς μέσα στα βιβλία μου. Επειτα, στη μουσική η αλήθεια των συναισθημάτων αποτυπώνεται με έναν τρόπο που συχνά υπερβαίνει τις λέξεις».

Ο Μάικλ Οντάιτσε έχει ακούσει κάπου ότι «αριστούργημα είναι το βιβλίο στο οποίο υπάρχουν ατέλειες». «Ο Γουίλιαμ Φόκνερ, για παράδειγμα, ξεκίνησε ως ποιητής αλλά αποδείχτηκε ότι δεν ήταν και τόσο καλός. Και μετά κατάφερε να γράψει αυτά τα μεγάλα αριστουργήματα – στα οποία κάτι δεν πήγαινε καλά, υπήρχε κάποιο ελάττωμα. Από την πλευρά μου, πολύ θα ήθελα να γράψω ορισμένα τέλεια ποιήματα» αφηγείται. «Παρ' όλα αυτά, δεν θα σταματήσω ποτέ να αγαπώ την πολυλογία και τον πενταετή στοχασμό αλλά και τη συγκομιδή στοιχείων, λέξεων και προτάσεων που προϋποθέτει η συγγραφή ενός μυθιστορήματος». ●

ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 80